

Vlaanderen
is natuur

NATUURINRICHTINGSKRANT 1
MEI 2015

Berlare Broek - Donkmeer

VERBORGEN NATUURPAREL
AAN DE SCHELDE

21 juni 2015
Eendenkooi Berlare

'Ontdek de natuur
met de hele familie'

UITNODIGING

info op
www.vlm.be

Situering Het projectgebied (400 ha) omvat de omgeving van het Donkmeer en Berlare Broek. Deze oude Scheldemeander ligt ten noorden van de bochtige Schelde in Berlare. Het grootste deel heeft een groene gewestplanbestemming en wordt beheerd als natuur- en bosgebied door vzw Durme en het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB). Tot het projectgebied behoren enkel hun eigendommen en die van andere deelnemende partners (gemeente Berlare, intercommunale Dender Durme Schelde en polder tussen Schelde en Durme). Deze waardevolle natuur geniet in het kader van de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn bescherming op Europees niveau.

Beste lezer,

Het waterrijk landschap en de groene omgeving van Overmere Donk bekoort de mens al lang. Turfontginning, de aanleg van visvijvers, weilanden, akkers en populieraanplanten hebben het landschap zijn huidig uitzicht gegeven en de oorspronkelijke natuur teruggedrongen. Toch is dit gevarieerd gebied nog steeds een hotspot voor biodiversiteit. Het natuurinrichtingsproject Berlare Broek - Donkmeer wil de resterende kwetsbare natuur veilig stellen en een duwtje in de rug geven zodat zich opnieuw een uniek en stabiel ecosysteem ontwikkelt.

Naast natuurherstel staat binnen natuurinrichting de relatie tussen mens en natuur in de kijker: ontdekken, genieten en beleven in een natuurlijk landschap. Paden, toegangspoorten, infoborden, hengelsteigers, uitkijkpunten, ... worden voorzien met oog voor eenheid en duidelijkheid. Natuur moet toegankelijk gemaakt worden voor iedereen, maar zonder de meest kwetsbare zones te verstoren.

Wil je nog meer te weten komen over onze plannen? Ontdek op zondagnamiddag 21 juni 2015 (van 14u tot 17u30) wat de natuur voor Berlare in petto heeft. Via doe-activiteiten kom je er heel wat te weten over de natuur. Laat je wegwijs maken in de plannen en geef je mening bij de infostandjes. Toegang tot de eendenkooi via de Brielstraat, het brugje of laat je gratis overzetten met de boot 'Blauwe Reiger'.

Wat doet natuurinrichting? Natuurinrichting herstelt, ontwikkelt en behoudt de bijzondere natuurwaarden via een projectmatige en gebiedsgerichte aanpak. De Vlaamse minister van Leefmilieu heeft het natuurinrichtingsproject Berlare Broek - Donkmeer ingesteld op 28 mei 2014. Hiermee maakt de Vlaamse overheid financiële middelen vrij om een uitgebreid natuurherstel uit te voeren en zet ze de schouders onder het versterken en herstellen van een uniek 'laagveenecosysteem'.

In Vlaanderen werken twee overheidsdiensten, het **Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)** en de **Vlaamse Landmaatschappij (VLM)**, hiervoor samen. De constructieve samenwerking met de **gemeente Berlare, vzw Durme, de polder tussen Schelde en Durme, de intercommunale Dender Durme Schelde, het Regionaal Landschap Schelde Durme, de provincie Oost-Vlaanderen, ...** resulteert in het huidige plan.

Toekomstvisie voor Berlare Broek en omgeving Donkmeer in Europees kader

- Herstel specifieke vegetaties o.a. laagveen, natte hooilanden, waterplanten, elzenbroekbossen, ... met speciale aandacht voor het herstel van drijftillen • Herstel van verlandingsvegetaties en rietmoeras o.a. via oeverinrichting voor beschermde vogels zoals roerdomp, snor, woudaap, ...
- Specifieke inrichting (o.a. visvriendelijker maken van oevers, vrije vismigratie, overwinteringsplaatsen) en ecologisch gericht visstandbeheer voor modderkruiper, bittervoorn, paling, ...

Legende voorziene werken

**\ Boswerken ** Grote oppervlaktes zijn ingeplant met onnatuurlijk populierenbos die lokaal gekapt worden. Op zeer natte bodem kunnen wortels verwijderd worden om rietmoeras te ontwikkelen. Soms worden selectief bomen verwijderd om open plekken of bosranden te maken of om spontane bosontwikkeling toe te laten.

**\ Verwijderen en bestrijden exoten ** Gebiedsvreemde soorten zoals Amerikaanse eik, Amerikaanse vogelkers, bamboe, reuzenbalsemien en Japanse duizendknoop zijn echte woekeraars. Ze worden verwijderd zodat het bos verder kan evolueren naar een meer natuurlijk bos.

**\ Ruimen slib ** De dikke sliblaag in de plassen verstoort het natuurlijk watersysteem en verhindert de groei van veel waterplantsoorten en organismen. Door deze sliblaag te verwijderen, wordt de kwaliteit van de onderwaterbodem verbeterd en kan zich een goed ecosysteem ontwikkelen.

**\ Herstellen vispopulatie ** Het creëren van een natuurlijker en evenwichtig visbestand zal bijdragen tot de betere ontwikkeling van waterplanten. We verwijderen zo veel mogelijk bodemwoelende vissen door een groot, fijnmazig net over de bodem te slepen en dit te combineren met het elektrisch afvissen aan de oevers. Op verschillende plaatsen zullen sloten met elkaar verbonden worden zodat vismigratie tussen verschillende deelzones opnieuw mogelijk is.

**\ Waterhuishoudingswerken ** Specifieke waterlopen en plassen worden afgesloten van andere en krijgen (o.a. door middel van regelbare stuwen) een natuurlijker peilregime. Een aantal waterlopen met water van mindere kwaliteit monden momenteel uit in waterplassen waar natuurontwikkeling voorzien is. Kan de waterkwaliteit niet 'aan de bron' worden verbeterd, dan worden enkele waterlopen omgeleid om aanrijking met voedingsstoffen van bepaalde zones tegen te gaan.

**\ Inrichten oevers ** Grachten, waterlopen en plassen worden her en der heringericht zodat riet en ruigtekruiden zich beter kunnen ontwikkelen en een ideale leefomgeving voor vissen, vogels en andere dieren kunnen vormen. Minder diep maken, verbreden en afschuiven van oevers zal de overgang van land naar water landschappelijk accentueren en de structuur interessanter maken.

**\ Plaggen ** Op beperkte schaal willen we de bodem afgraven ('plaggen') voor het herstel en de ontwikkeling van zeer waardevolle laagveenvegetaties en hooilanden. Bij plaggen wordt de bovenste, voedselrijke laag van de bodem afgevoerd. Op die manier kunnen andere plantensoorten, die houden van een 'armer' bodem, zich beter ontwikkelen.

**\ Uitbouwen recreatieve voorzieningen ** Een belangrijk aandachtspunt is de verbetering van de mogelijkheden voor zachte recreatie (wandelen, natuurelaxatie, fietsen en vissen). We maken maximaal gebruik van de bestaande paden die we, indien nodig, verbeteren met een nieuwe halfverharding. Op verschillende plaatsen komen er infoborden, wegwijzers, kijkwanden, vlonders en voor de hengelaars komen er extra steigers.

Broekmeers

De bloemrijke veenhooilanden, grachtjes met waterplanten en brede rietoevers langs helder water van **Broekmeers** worden optimaal ingericht. Bijzondere moerasvogels en plantensoorten, zoals grote boterbloem en wateraardbei, zullen het er zo opnieuw naar hun zin krijgen. De grote geruimde waterplassen en de vele slootjes zullen veel libellen aantrekken, waaronder de zeldzame **glassnijder**.

Heykens Polsmeeers

Aangrenzend aan de plas **Heykens** willen we riet ontwikkelen en ruimte geven aan moeraskruiskruid, **grote boterbloem**, wateraardbei, ... Hiervoor zullen we populieren kappen en grond afgraven of plaggen. Op de bestaande drijftil worden de wilgen verwijderd en het riet gemaaid. In het structuurrijke natte rietland dat zich ontwikkelt, zullen bijzondere moerasvogels de nodige rust vinden om te broeden.

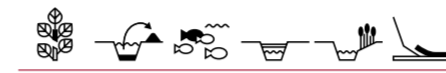
Maeydonkbossen Spletters

De zuidelijk gelegen waardevolle **Maeydonckbossen** en **Spletters** zullen via bosbeheer verder ontwikkelen. Met gerichte dunningen, kapwerken en aanplanten wordt gestreefd naar structuur- en lichtrijke bossen met open plekken, bloemrijke bosranden, dood hout in het bos en houtkanten als verbinding tussen de bossen. Deze hoekjes en kantjes bieden allerlei leefmogelijkheden voor planten en dieren en zullen kleurrijke vlinders zoals de zeldzame **grote weerschijnvlinder** overhalen om hier regelmatig een bezoekje te brengen.

Reservaatzone vzw Durme

Het voornaamste doel voor de **reservaatzone van vzw Durme** is het ontwikkelen van brede rietoevers en zeer natte rietzones (waterriet). Hier kunnen zeldzame rietvogels zoals de **roerdomp** zelfs tot broeden komen. Deze reigerachtige voelt zich thuis in uitgestrekte, goed ontwikkelde en structuurrijke rietvelden.

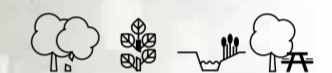
Turfput

In de **Turfput** staat het herstellen van kraakhelder water met ondergedoken en drijvende waterplanten en zeldzame vissen voorop. De zuidelijke oeverrand verandert van een populierenaanplant naar een natte rietoeverszone voor moerasvogels. Specifieke aandacht gaat uit naar de ontwikkeling van een drijftil. Dit is een drijvende mat van plantenresten met riet en zeldzame moerasplanten, waaronder moerasvaren en **kamvaren**.

Berlare Broek

In het **Berlare Broek**, ter hoogte van enkele waterplassen in de buurt van het oude pompgemaal 't Schuitje en het nog werkende pompgemaal Turfput worden open zonnige rietoevers afgegraven. Hiervoor verwijderen populieren op de rand van de waterplassen en in de aangrenzende percelen. Ze maken plaats voor soorten die er thuishoren als **zwarte els** en gewone es. Het populierenhout werd vroeger gebruikt voor luciferproductie. Door verdroging en de historische aanplant van populierproductiebos zijn soortenrijke elzenbroekbossen sterk achteruitgegaan.

Hemelse Rij

De **Hemelse Rij** wordt ingericht als paaiplaats en opgroeiplaats voor jonge vissen (kraamkamer). Hiervoor is doorstromend water met diepere en ondiepere oevers nodig, met voldoende zuurstof en zonnige plekken in de grachten. Niet alle vissen trekken zo ver weg als de **paling** om te paaien en dan terug te keren naar hun opgroeiplaats. Met onder meer de aanleg van vispassages en het inrichten van paaiplaatsen wil het natuurinrichtingsproject de paling en andere vissen betere ontwikkelingskansen bieden.

● Zo kan het Donkmeer er in de toekomst uitzien.

Donkmeer

We streven naar een verbetering van de waterkwaliteit in het **Donkmeer**. De **witte waterlelie** en de **paling** zullen er wel bij varen. Delen van de Donkmeeroevers krijgen een geschiktere structuur, waarin aanplant van riet meer kansen worden geboden aan planten en vissen. Hierbij wordt eveneens rekening gehouden met de aanleg van hengelplaatsen.

Heykens - Polsmeeers

Broekmeers

Maeydonkbossen - Spletters

Hemelse Rij

Donkmeer

Reservaatzone vzw Durme

Eendenkooi

Turfput

Berlare Broek

Wat zit er in het water? • Hoe voelt het om op een drijftil te staan? • Kan ik me verstoppen in het riet? • Stroomt water altijd naar beneden? • Waar zitten de eenden?

Ideeën voor de inrichting van de eendekooi en omgeving Vooral de omgeving van de eendekooi zal een opvallende verandering ondergaan. Aan de rand van Nieuwdonk wordt ter vervanging van het huidige dierenpark een nieuwe aaiweide ingericht. Je zal er kunnen wandelen tussen o.a. schapen en geiten en als je wil, mag je ze zelf aaien. De zone waar zich nu de dierenkooien bevinden, krijgt een ander uitzicht. Het is de bedoeling dat planten en dieren die zich thuis voelen in de kern van dit natuurgebied zich hier opnieuw kunnen ontwikkelen. Ook jij zal hier een plekje vinden om tot rust te komen. Kinderen kunnen hier in het bos en aan het water komen spelen en één en ander opsteken over de natuur. En misschien kan je over enkele jaren een toren beklimmen om de eendekooi vanuit de hoogte te bekijken.

Vlaamse Landmaatschappij, Regio West
 Vlaams Administratief Centrum (VAC), Virginie Lovelinggebouw,
 Koningin Maria Hendrikaplein 70/75 - 9000 Gent
 09 244 85 00 - www.vlm.be - info@vlm.be

Ann De Grande, projectleider
 09 244 85 14 - ann.degrande@vlm.be
 Els Seghers, communicatieverantwoordelijke
 09 244 85 03 - els.seghers@vlm.be

Agentschap voor Natuur en Bos
 Vlaams Administratief Centrum (VAC), Virginie Lovelinggebouw,
 Koningin Maria Hendrikaplein 70/73 - 9000 Gent
 09 276 20 00 - www.natuurenbos.be - ovl.anb@vlaanderen.be

Hannelore Van de Wiele - 09 276 20 26
hannelore.vandewiele@lne.vlaanderen.be

VU: VLM, ir. Toon Denys, gedelegeerd bestuurder, Gulden Vlies-
 laan 72, 1060 Brussel / Tekst en vormgeving: VLM / Foto's:
 gemeente Berlare, ANB en VLM / Kaart p 2-3: AGIV, Ortho-
 foto's, middenschallig, kleur, provincie Oost-Vlaanderen - Noord,
 opname 2012 / Oplage: 7.000 exemplaren / Uitgavedatum:
 mei 2015 / Extra exemplaar opvragen: VLM, Regio West of
 digitaal op www.vlm.be / Volg ons ook op facebook en twitter